

SAMKEPPNISSTOFNUN

Tilkynning til fréttastofa

31. maí 2000

Ákvörðun samkeppnisráðs varðandi samruna Íslandsbanka hf. og Fjárfestingarbanka atvinnulífsins hf.

Þann 3. apríl sl. var tilkynnt opinberlega að bankaráð Íslandsbanka og stjórn Fjárfestingarbanka atvinnulífsins (FBA) hefðu náð samkomulagi um að leggja til við hluthafa félaganna að þessi tvö félög verði sameinuð. Með bréfi dags. 11. apríl sl. tilkynnti Samkeppnisstofnun Íslandsbanka og FBA að ákveðið hefði verið að taka fyrirhugaðan samruna til athugunar á grundvelli 18. gr. samkeppnislaga nr. 8/1993. Á fundi sínum þann 29. maí sl. tók samkeppnisráð ákvörðun vegna máls þessa. Var niðurstaðan sú að samkeppnisráð mun ekki hafast að vegna samrunans.

Við mat á áhrifum af samruna Íslandsbanka og FBA verður að hafa í huga að starfsemi íslenskra viðskiptabanka og fjárfestingarbanka er fjölbreytt og þjóna einstakir þættir starfseminnar þörfum ólíkra hópa viðskiptavina. Raunar hefur fjölbreytileiki í bankaþjónustu hér á landi vaxið mjög hratt sl. ár, ekki síst undanfarin tvö ár, og þá einkum á sviði fjárfestingarbankastarfsemi.

Íslandsbanki hefur starfað sem viðskiptabanki og dótturfélög hans hafa stundað verðbréfaþjónustu, eignastýringu og fjármunaleigu. Á undanförunum árum hefur síðan fjárfestingarbankastarfsemi Íslandsbanka, á vegum Fyrirtækja & markaðar (F&M), farið vaxandi. FBA hefur verið starfræktur sem fjárfestingarbanki og hefur sérhæft sig í þjónustu við stærri fyrirtæki og stofnanir. Þegar samruni bankanna var tilkynntur hafði FBA verið með áform um að hefja viðskiptabankastarfsemi.

Þegar meta á samkeppnisleg áhrif samruna fyrirtækja er litið til þess hvort hann leiði

til þess að markaðsráðandi staða verði til eða hvort slík staða styrkist verulega. Er í þessu sambandi m.a. horft til þess hver verði áætluð markaðshlutdeild hins sameinaða fyrirtækis, stöðu keppinauta og efnahagslegs styrks.

1. Bankaþjónusta skiptist í nokkra samkeppnismarkaði

Þjónusta fjármálafyrirtækja skiptist í nokkra samkeppnismarkaði. Sú skipting mótast m.a. af því hvernig eftirspurn eftir þjónustunni er háttáð og hvaða hópum viðskiptavina þjónustunni er beint að. Með hliðsjón af eðli þjónustunnar og vísan til erlendra fordæma í samkeppnisrétti má skipta þjónustu banka í eftirtalda fjóra meginþætti:

1. fjármálaþjónusta við einstaklinga,
2. fjármálaþjónusta við lítil fyrirtæki,
3. fjármálaþjónusta við miðlungsstór og stærri fyrirtæki, fagfjárfesta og opinbera aðila,
4. önnur starfsemi.

Þar eð FBA hefur til þessa aðeins haft með höndum fjárfestingarbankastarfsemi er ljóst að megináhrif samrunans verða á því sviði viðskipta, eða í þáttum 3. og 4. hér að ofan.

2. Markaðir sem verða fyrir beinum áhrifum samrunans

Að mati samkeppnisráðs gætir beinna áhrifa samrunans helst á eftirtöldum mörkuðum:

Fjárfestingarlán og önnur lán til fyrirtækja

Skörun í starfsemi Íslandsbanka og FBA á útlánamörkuðum kemur einkum fram á sviði fjárfestingarlána, einkanlega til stærri fyrirtækja. Á því sviði ríkir samkeppni milli margra aðila, m.a. með þátttöku erlendra banka. Enda þótt samruninn leiði til nokkurrar samþjöppunar telur samkeppnisráð ekki ástæðu til að óttast að samruninn verði þess valdandi að Íslandsbanki-FBA öðlist ráðandi stöðu á þessum markaði.

-

Útboð og skráning verðbréfa

Bæði Íslandsbanki og FBA hafa annast milligöngu um útboð og skráningu skuldabréfa og hlutabréfa. Fyrir liggur að þjónusta bankanna á þessu sviði vegur ekki þungt í tekjum þeirra. Samkeppnisráð telur því ekki ástæðu til að óttast að samruninn leiði til þess að Íslandsbanki-FBA öðlist markaðsráðandi stöðu á þessum markaði

Ráðgjöf um umbreytingu fyrirtækja o.fl.

Íslandsbanki og FBA hafa í vaxandi mæli veitt fyrirtækjum ráðgjöf varðandi umbreytingu fyrirtækja, s.s. um samruna, yfirtöku, kaup og sölu fyrirtækja, eignasölu, einkavæðingu og skráningu fyrirtækja á hlutabréfamarkað. Er þessi ráðgjafarstarfsemi banka almennt þýðingarmikill þáttur í að mynda eftirspurn eftir fjármálaþjónustu þeirra. Samkeppnisráð hefur horft til þess, meðal annars, að tekjur Íslandsbanka og FBA af þessari ráðgjafarstarfsemi eru óverulegur hluti af heildartekjum fyrirtækjanna ásamt því að aðrir viðskiptabankar, fjármálastofnanir og ráðgjafarfyrirtæki bjóða sambærilega þjónustu. Er því ekki talin ástæða til að óttast að hið sameinaða fyrirtæki öðlist ráðandi stöðu á þessum markaði.

-

Verðbréfamiðlun og rekstur verðbréfasjóða

Verðbréfaviðskipti á Verðbréfaþingi Íslands (VÞÍ) er starfsemi sem lýtur sérstökum, ströngum reglum. Markmið þeirra er m.a. að sjá til þess að skráning, viðskipti og verðmyndun í kauphöllum sé skýr og gagnsæ, stuðla að því að jafnræði sé með aðilum að viðskiptum sem þar fara fram og tryggja að starfrækt sé skipulegt viðskipta- og upplýsingakerfi. Enda þótt af samrunanum leiði að hið sameinaða fyrirtæki hafi mun hærri markaðshlutdeild í verðbréfaviðskiptum á VÞÍ og utan þess heldur en fyrirtækin tvö hvort í sínu lagi, telur samkeppnisráð ekki ástæðu til að óttast að samruninn hafi í för með sér samkeppnisröskun á sviði verðbréfaviðskipta.

-

Millibankamarkaðir með gjaldeyri og íslenskar krónur

Hér á landi eru starfræktir tveir eiginlegir millibankamarkaðir, millibankamarkaður með gjaldeyri og millibankamarkaður í íslenskum krónum, s.k. REIBOR-markaður (e. *Reykjavik interbank offer rate*). Þessir markaðir eru eins konar heildsölumarkaðir banka hvor á sínu sviði. Með samrunanum mun Íslandsbanki-FBA öðlast mjög sterka stöðu á millibankamörkuðum, einkanlega á sviði gjaldeyrisviðskipta. Markaðir þessir lúta hins vegar sérstökum lögmaðlum og eru um margt ólíkir hefðbundnum mörkuðum frá samkeppnislegu sjónarmiði. Báðir markaðirnir eru undir eftirliti og umsjón Seðlabanka Íslands, sem hefur sett reglur um þá í samráði við markaðsaðila og getur veitt markaðsaðilum aðhald með þátttöku sinni. Hvað varðar viðskipti á gjaldeyrisörkuðum sýna reikningar Íslandsbanka og FBA þó að þessi viðskipti hafa ekki verið sérlega ábatasöm fyrir bankana. Þá er rétt að hafa í huga að sama verð

býðst öllum á markaðnum í sambærilegum viðskiptum, burtséð frá því hvort mótaðili á markaðnum er stór eða smár. Vegna skipulags þessa markaðar og þess að markaðsaðilum er skylt að gefa upp bæði verð til kaups og sölu hverju sinni, er komið í veg fyrir að stærri aðilar á markaðnum hafi það fyrir reglu að láta minni aðilana sæta lakari kjörum en þá stærri. Í ljósi þessa telur samkeppnisráð ekki ástæðu til að óttast að sú samþjöppun í viðskiptum á millibankamörkuðum fyrir gjaldeyri og íslenskar krónur, sem af samrunanum hlýst, sé líkleg til þess að draga verulega úr samkeppni á þessum mörkuðum.

3. Markaðir þar sem möguleg samkeppni glatast vegna samrunans

Samruninn hefur ekki bein áhrif á þá bankamarkaði þar sem samkeppni er að verulegu leyti bundin við innlánsstofnanir og áhrif frá erlendum bönkum eru takmörkuð, þ.e. á hefðbundna viðskiptabankastarfsemi í formi innlána og útlána til einstaklinga og minni fyrirtækja. Hins vegar benda gögn málsins til þess að FBA hafi undirbúið á ítarlegan hátt að taka upp viðskiptabankastarfsemi á tilteknum sviðum.

Fákeppni ríkir í hefðbundinni viðskiptabankastarfsemi hér á landi. Ráðstafanir, t.d. í formi samruna, sem koma í veg fyrir að nýr keppinautur hasli sér völl á markaðnum eða auka samþjöppun á honum enn frekar, hafa skaðleg áhrif á samkeppni. Samruni Íslandsbanka og FBA raskar því samkeppni að þessu leyti þar sem hann kemur í veg fyrir að FBA hefji sjálfstætt starfsemi á viðskiptabankasviði og auki þar með samkeppni á viðkomandi fákeppnismörkuðum. Ákvæði 18. gr. samkeppnislaga veita hins vegar ekki heimild til að grípa til íhlutunar í þessu máli.

4. Heildaráhrif á efnahagslegan styrk samrunaaðila

Heildaráhrif samrunans á fjárhagslegan styrk hins nýja banka verða mikil. Á hinn bóginn felst þessi aukni efnahagslegi styrkur fyrst og fremst í því að sameinuð er starfsemi fyrirtækja sem hingað til hafa að verulegu leyti starfað á aðskildum mörkuðum. Að því leyti sem starfsemi fyrirtækjanna skarast, hefur samruninn ekki í för með sér að hið sameinaða fyrirtæki öðlist, styrki eða viðhaldi markaðsráðandi stöðu. Að mati samkeppnisráðs getur hinn aukni efnahagslegi styrkur því ekki einn og sér varðað ógildingu á samrunanum.

Í ljósi framanritaðs tók samkeppnisráð þá ákvörðun að hafast ekki að í máli þessu.